

Szovjet tanácsadó feljegyzése Magyarországról, 1950

A tanácsadói rendszer kiépítése Magyarországon – hasonlóan a szovjet blokk többi országához – elsősorban katonai-politikai vonalon kezdődött és 1949 nyarától vett nagyobb lendületet. Mindazonáltal a szovjet tanácsadók a régió országaiban már a háború éveiben vagy közvetlenül a háború befejezése után megjelentek, de ott-tartózkodásuk viszonylag rövid ideig tartott és tevékenységük egy-egy konkrét feladat megoldására korlátozódott.¹

Visszaemlékezések szerint a szovjet Állambiztonsági Minisztériumnak 1947-ben már állandó képviselője volt Budapesten,² de tevékenységéről eddig semmilyen dokumentum nem került elő. Farkas Vladimir memoárja egyetlen esetről tesz említést, amikor a budapesti képviselő helyettes vezetője, egy bizonyos Kremnyov (vagy Kamenkovics) őrnagy a frissen kinevezett belügyminiszter, Kádár János figyelmét felhívta arra, hogy az államvédelmi szervek nem harcolnak a párton belül frakciós tevékenységet folytató, nacionalista elemek ellen.³ Farkas Vladimir szerint ezt követően jött létre egy különleges rendeltetésű nyomozati csoport, amelynek tevékenységét a legnagyobb titokzatosság jellemezte.

Nem zárható ki a szovjet tanácsadók aktív közreműködése annak a 30 oldalas, 1948. szeptember 28-án kelt jelentésnek az elkészítésében, amelyet az államvédelmi szervek állítottak össze a trockisták magyarországi tevékenységéről.⁴

A szovjet tanácsadók részt vettek a Rajk-per előkészítésében és lefolytatásában is. Farkas Vladimir 1949. július elejére teszi azoknak a szovjet állambiztonsági tiszteknek a megjelenését, akik Mihail Bjelkin irányítása alatt részt vettek a Rajk-per vizsgálatában.⁵ Memoárja szerint 1949. július 19. körül láttak munkához és első intézkedéseik egyike az volt, hogy átszervezték az apparátust, a fontosabb őrizetesek vizsgálatát azt követően szovjet–magyar vizsgálópárosok folytatták. Rajk Lászlót maga Bjelkin és Szücs Ernő hallgatta ki. (Talán nem meglepő, hogy a kihallgatási jegyzőkönyveken sehol nem szerepelt a szovjet kihallgató neve.) A szovjet tanácsadók, mindenekelőtt Bjelkin egyik helyettese, Poljakov ezredes részt vett a Rajk-pert követő perek előkészítésében is.

Rákosi Mátyás már 1949. július 12-én levélben fordult a budapesti szovjet nagykövethez, Jevgenyij Kiszeljovhoz, és kérte, hogy legyen segítségére 14 állambiztonsági tanácsadó Magyarországra küldésében, mivel „a magyar szerveknek semmiféle lehetőségük nincs munkatársaik képzésére, csupán saját tapasztalataik.” Kérése nyomán 1949 őszén 15 tanácsadó érkezett a helyi állambiztonsági szervek és a határőr csapatok munkájának segítésére.⁶ Feltehetőleg e kérés alapján érkeztek azok a tanácsadók, akik a Bjelkin és vizsgáló különítményének távozása után a korábban általuk lakott villákat használatba vették – az alább közölt dokumentum szerzője, Kartasov ezredes vezénylete alatt. Utóbbi magyarországi helyettese Jevdokimenko és a már említett Poljakov ezredes volt. Feladatuk a teljesen önálló, a Belügyminisztériumból kiváló Államvédelmi Hatóság megszervezésének segítése volt. Ettől kezdve az államvédelmi szervek irányításában jelentős szerepet töltöttek be a szovjet tanácsadók, elsősorban Kartasov, illetve helyettesei, akikkel Péter Gábor hetente találkozott.

Források hiányában ma még csak részinformációink vannak arról, hogy a tanácsadók megjelenése milyen változásokat okozott az államvédelmi szervek működésében – ehhez az alább közölt dokumentum is szolgál adalékokkal. Farkas Vladimir visszaemlékezésének köszönhetően az operatív technikával foglalkozó főosztályon dolgozó két szovjet tanácsadó működéséről is vannak adataink. Közreműködésükkel került sor a szovjet típusú és rendszerű operatív nyilvántartás felállítására, amely a totális bizalmatlanság légkörének kialakítását eredményezte. A szovjet tanácsadók „újítása” volt például a nyomozati iratok bevarrása a dossziékba, nehogy valaki észrevétlenül kiemeljen belőle egy iratot.

Az pontosan még ma sem tisztázható, hogy mi volt a tanácsadók hatásköre, illetve feladata. Egy 1951 októberében készült, „Utasítás a tanácsadóknak” címet viselő dokumentum szerint a tanácsadó köteles volt „saját tanácsaival” segítséget nyújtani az állambiztonsági szerveknek és a rendőrségnek, tájékoztatni az adott ország vezetőit az

állambiztonsági szervek munkájáról és jelezni, ha valamely vezető személyiségre vonatkozó kompromittáló anyagot találtak. Mindezt azonban csak a Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériumának jóváhagyásával teheték. Nem cselekedhettek a helyi munkatársak helyett, nem erőszakolhatták rájuk saját véleményüket, kéretlenül nem adhattak tanácsot, és nem vehettek részt kihallgatásokon, az ügynökökkel való találkozásokon.⁷ Mivel a tanácsadók által felettes szervüknek továbbított jelentések, beszámolók megismerésére nincs lehetőség, a valós tevékenységük a szabályzatokkal és utasításokkal történő összevetése ma még megoldhatatlan problémát jelent.

Előkerült azonban néhány olyan dokumentum, amelyek arról tanúskodnak, hogy a szovjet tanácsadók egyes esetekben közvetlenül is beavatkoztak az ügyekbe. Abakumov állambiztonsági miniszter 1950. február 11-én továbbította Molotovnak a magyar állambiztonsági szervek mellett dolgozó szovjet tanácsadó, Kartasov jelentését a magyar állambiztonsági szervek munkájáról, ami némi bepillantást enged abba, milyen jellegű tanácsokat adtak a szovjet állambiztonsági szervek munkatársai az ÁVH vezetőinek. Ez alapján is megalapozottnak tűnik az a feltevés, hogy szovjet tanácsadóknak jelentős szerepük volt az állambiztonsági szerveknél a szovjet titkosszolgálatok működési mechanizmusának és módszereinek elterjesztésében, az állambiztonsági szervezet szovjet mintájú átszervezésében.

Dokumentum

Kartasov állambiztonsági tanácsadó feljegyzése, 1950. február 10.

Szigorúan titkos!

A Szovjetunió állambiztonsági miniszterének
Abakumov elvtársnak

Jelentem, hogy a magyarországi állambiztonsági szerveknek történő segítségnyújtás folyamán az ország helyzetét jellemző, érdeklődésre számot tartó tények jutottak tudomásunkra.

Magyarország dolgozói kitartóan és dolgoosan erősítik a népi demokratikus rendszert, lerakva országukban a szocializmus alapjait. Mindenütt látható az egyszerű nép szimpátiája a Szovjetunió iránt és a Sztálin elvtárs iránti őszinte szeretet és tisztelet mindennapos megnyilvánulása.

A dolgozók termékeny munkája az ország gazdaságának jelentős megerősödéséhez és a nép jóléte javulásához vezetett.

Mindazonáltal az országban a népi demokráciának jelentős számú, tömegében érintetlen, dühödt ellensége van, amely arra törekszik, hogy megghiúsítsa a nép erőfeszítéseit és megsemmisítse a munkásosztály vívmányait.

Ugyanakkor a büntető szervek még nem biztosítják kellő mértékben az ország biztonságát.

Ezt súlyosbítja, hogy vezető posztokon, többek között Rákosi⁸ elvtárs közvetlen környezetében, olyan személyek találhatók, akikre komoly kompromittáló anyagok vannak. Hivatali helyzetüknél fogva lehetőségük van arra, hogy befolyást gyakoroljanak a politika alakítására az országban, többek között a népi demokrácia ellenségeivel való harc ügyében.

Nem lehet rátérni az ezen személyekre és az országban lévő helyzetre vonatkozó adatok kifejtésére anélkül, hogy személyes megfigyeléseink és egyes magyar elvtársak kijelentései alapján ne tegyünk néhány megjegyzést Rákosi elvtárs tevékenységére és hangulatára.

Rákosi elvtárs a beszélgetés során, miközben hallgatott engem az állambiztonsági szervek munkájáról, nem egyszer elkalandozott, olyan témákról beszélt, amelyek nincsenek összefüggésben Magyarország belügyeivel, és többet között aggodalmának adott hangot a többi ország kommunista pártjainak ügyét illetően.

Így Rákosi elvtárs azt mondta, hogy nagyon rosszul állnak az ügyek a cseheknél, ahol a KB-ba – szavai szerint – kémekeket ültettek, olyanokat, mint Nosek⁹, Moskovics és mások, Gottwald¹⁰ és Slansky¹¹ elvtárs pedig határozatlanok és liberalizmust tanúsítanak a pártban lévő ellenséges elemekkel szemben. Érdeemes lenne – mondta Rákosi elvtárs – tanulniuk a magyaroktól az ellenség szétzúzását illetően.

Egyszersmind Csehszlovákiáról Rákosi elvtárs felháborodással beszél, kijelentve, hogy a szlovákok üldözik a magyar nemzeti kisebbséget.

A lengyeleket illetően Rákosi elvtárs azt mondta, hogy ott is sok az ellenség, például az olyan, mint Finkelstein, Lengyelország közbiztonsági minisztere, Radkiewicz¹² pedig gyenge, csakúgy mint a többi népi demokratikus ország állambiztonsági szerveinek vezetői.

Rákosi elvtárs nem egyszer kijelentette, hogy Magyarország, mint magas kultúrával rendelkező és gazdaságilag fejlett ország, például szolgálhat a többi népi demokratikus ország számára.

Ugyanakkor Rákosi nem egyszer hangsúlyozta, hogy Magyarország kis ország, nem nagyobb Moszkva megyénél, és ő „csak egy megyei titkár”.

Az egyik beszélgetés során Rákosi elvtárs azt mondta, hogy nagyon nehéz neki dolgoznia, mindent magának kell csinálnia, és azok mellett a kellemetlenségek mellett, amik olyan személyek PB-tagságából adódnak, mint a szociáldemokrata vezetők – a kém Szakasits és Marosán –, kommunista segítőitársai sem mindig látják el a saját munkaterületüket, amivel sok gondot okoznak neki.

Farkas például – folytatta Rákosi elvtárs – honvédelmi miniszterként nagy baklövéseket követett el a munkában, amikor az öreg tábornokek – akiknek sikerült őt elcsábítani – eltussoltak egy komoly hiányt a hadseregben, s csak ő, Rákosi tudta azt felfedezni.

Gerő – mondta Rákosi – jó pártmunkás, de súlyos beteg, a KB titkára, a belügyminiszter Kádár fáradt és határozatlan ember, ráadásul a Rajk-ügy óta nem bízik meg benne igazán. „Hiszen én már öreg vagyok – jelentette ki Rákosi – mi fog történni, ha én meghalok.”

Számomra úgy tűnik, külön is szükséges megemlíteni azt, hogy Rákosi elvtárs ez év január közepén észrevehetően rossz hangulatban tért vissza Moszkvából.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Politikai Bizottságának Rákosi elvtárral Moszkvában együtt üdülő tagja, Vas Zoltán azt mesélte az Államvédelmi Hatóság vezetőjének, Péternek, hogy Barvihán tartózkodásuk utolsó hetében Rákosi nagyon ideges volt, de hogy ennek mi volt a magyarázata, nem tudja.

Rákosi elvtárs ilyen hangulatának fényében figyelemre méltó az a tény, amit a PB-tag Révai (aki a Szovjetunió iránti barátságtalan viszonyáról ismert [sic!]) mondott Péternek, hogy a Pravdában megjelent fénykép alapján, ahol a Sztálin elvtárs 70. születésnapja alkalmából rendezett moszkvai ünnepi ülés elnökségét lefényképezték, Rákosi az asztal legszélén ült, amivel – amint azt Révai mondta – „megsértették a mi drága Rákosi elvtársunkat”. Péter véleménye szerint nem kizárt, hogy abból a célból, hogy Rákosi elvtársat feltűzelje, Révai talán neki is beszélt erről.

Ez év január végén Rákosi elvtárs meghívására nála járt helyettesem, Jevdokimenko elvtárs, aki tájékoztatta a letartóztatott kémcsoport¹³ ügye vizsgálatának állásáról. A beszélgetés folyamán, érintette az ÁVH káderei [ellenséges elemekkel való] fertőzöttségének kérdését, amikor Rákosi elvtárs, nem tudni miért, azt mondta, hogy „az SZK(b)P KB Politikai Bizottságában fiatal emberek vannak, akik nem látták a cári rendszert, nálunk viszont a PB tagjainak 100 év kényszermunka van a hátuk mögött, például én és Vas Zoltán mindent összevetve 30 évet ültünk le.”

Amint azt fentebb már említettem, Magyarországon olyan emberek vannak vezető posztokon – többek között Rákosi elvtárs közvetlen környezetében –, akik azok alapján az adatok alapján, amelyek a magyar állambiztonsági szervek vezetőivel, saját kezdeményezésükre folytatott beszélgetések, valamint ezen szervek néhány anyaga alapján számunkra ismertté váltak, politikai tekintetben nem keltenek bizalmat.

Ezek közé a személyek közé tartoznak elsősorban:

Kádár János, magyar, az MDP Politikai Bizottságának tagja, a párt KV főtitkárhelyettese, belügyminiszter.

A KIM magyar szekciójának tagjaként Kádárt 1934-ben letartóztatta a rendőrség és a kihallgatáson tanúsított áruló magatartásáért kizárták a szervezet soraiból, amire az ÁVH-nál vannak dokumentumok.

Kádár 1939-ig kapcsolatot tartott a trockistákkal. Ugyanabban az évben, a provokátor Gocs [Gács] László¹⁴ közreműködésével belépett a kommunista pártba és illegálisan dolgozott. 1944-ben letartóztatták és fél év múlva állítólag megszökött az őrizetből a Németországba történő transzportálás alkalmával, ami után újra kapcsolatba lépett a kommunista párttal.

Amikor 1943-ban közzétették a Komintern feloszlására vonatkozó határozatot, Kádár, aki az illegális KB tagja volt, azt javasolta, hogy oszlassák fel a magyar kommunista pártot és helyette hozzák létre az úgynevezett Békepártot.

1948-ban Kádár nemegyszer kijelentette, hogy Magyarországon nincs trockista veszély.

Az ÁVH vezetőjének, Péternek a jellemzése szerint Kádár barátságatlanul viszonyul a Szovjetunióhoz.

Azt is meg kell említeni, hogy a magyar büntető szerveknek történt segítségnyújtás alkalmával meggyőződünk arról, hogy Kádár belügyminiszterként nem ritkán negatív hatást gyakorol munkájukra.

Rákosi elvtárs szavai szerint Kádár, aki Rajk közeli embere volt, betegesen élte meg leleplezését, amivel összefüggésben ő, Rákosi gyanakvóan viszonyul Kádárhoz és a szervezetet maga irányítja, neki csak formális jogokat hagyva meg. Ugyanakkor gyakorlatilag – amennyire ismeretes – Kádár továbbra is befolyást gyakorol a szervek munkájára, miközben Rákosi nem ritkán számol vele. Sőt mi több, annak ellenére, hogy 1950-től az ÁVH a Belügyminisztériumtól független szervvé vált, Kádárt kinevezték az állambiztonság fő felügyelőjévé.

Révai József, zsidó, a MDP KV Politikai Bizottságának tagja, népművelési miniszter, a párt központi lapjának, a Szabad Népek felelős szerkesztője.

Révai kispolgári családból származik, a kommunista pártnak 1918 óta tagja, azelőtt szociáldemokrata. A múltban költő-újságíró, csatlakozott az istenkeresőkhöz. Az 1919-es magyar forradalom bukása után Landler ellenzéki frakciójának tagjai és az ellenzék sajtójának szerkesztője.

1930-ban, amikor Révai illegális pártmunkát végzett Magyarországon, letartóztatták és elítélték. A vizsgálat során áruló módon viselkedett, amiért a KI VB határozatával 1937-ben szigorú megrovást kapott.

Révai az elítélt Kun Béla és Magyar [Lajos] közeli embere volt.

Amikor Moszkvában a Kominternben dolgozott, Révai csoportosulást hozott létre az ismert ellenzékiekből – Lukács György, Szántó Zoltán stb. –, akik Rákosi elvtárs ellen dolgoztak, miközben ezeknek az embereknek egy része most is Révai körül csoportosul.

1948 végéig Révai irányította az ifjúsági egyetemi szervezet, a NÉKOSZ munkáját, amely megpróbálta szembeállítani magát a párttal.

Az ÁVH adatai szerint Révai nagy nacionalista, rosszindulatúan viszonyul a Szovjetunióhoz, olyan embereket gyűjt maga köré, akik Szovjetunió-ellenes beállítottságúak. Az általa vezetett minisztérium tele van reakciós elemekkel.

Ezzel összefüggésben jellemző az a tény, hogy ez év február 1-jén, a magyar köztársaság létrejöttének évfordulóján a Révai által szerkesztett központi pártlap, a Szabad Népek vezércikkében egyetlen szó sem esett a Szovjetunió és Sztálin elvtárs szerepéről Magyarország felszabadításában.

Révai közel állt Rajkhoz és kategorikusan ellenezte letartóztatását, kijelentve, hogy az ellene való vádakat az ÁVH találta ki.

Révai követelése alapján mind ez ideig nem tartóztatták le rokonát, Gács Lászlót, akit provokációs tevékenység miatt kizárták a pártból.

Az utóbbi időben Révai, az ÁVH vezetőjének, Péternek a közlése alapján közeledett Kádárhoz és vele együtt próbálnak befolyást gyakorolni Rákosi elvtársra.

Kossa István, a MDP KV Politikai Bizottságának tagja, pénzügyminiszter, a múltban szociáldemokrata, azután kommunista.

Kossa, aki Magyarország felszabadulása után a szakszervezetek főtitkára volt, szindikalista irányvonalat képviselt, amelyet tovább folytat, jelenleg a mostani szakszervezeti titkárral, Apróval együtt.

1949-ben, tudva arról, hogy a diósgyőri üzemekben szabotázs történt a Szovjetunióknak való szállításokban, Kossa azt javasolta, hogy csapják be a szovjet képviselőket.

Az ÁVH vezetőinek jellemzése szerint Kossa rosszul viszonyul a Szovjetunióhoz, Kádár közeli embere.

Apró Antal, a MDP KV Politikai Bizottságának tagja, a magyar szakszervezetek főtitkára.

Az ÁVH adatai szerint Apró a szakszervezetekben szindikalista irányvonalat képvisel, arra törekszik, hogy szembeállítsa a szakszervezeteket a párttal, közel áll Révaihoz.

1942–1944-ben, a fasiszta rezsim idején Apró legálisan élt Budapesten és megtagadta, hogy segítsen a pártnak.

Ries István, zsidó, a MDP KV tagja, igazságügy-miniszter, volt szociáldemokrata.

Az ÁVH vezetése Riest úgy jellemezte, mint a Szovjetunió és az SZK(b)P iránt ellenséges beállítottságú, angol orientációjú embert.

A magyarországi vizsgálati és börtönügyek helyzetével való megismerkedés után ismertté vált, hogy az igazságügyi, bírósági és ügyészségi szervek, amelyek Riesnek vannak alárendelve, tele vannak ellenséges elemekkel, aminek következtében Magyarország büntetőpolitikájában komoly kudarcok vannak.

Ries hibájából a börtönökből és a táborokból több háborús bűnöst és fasisztát szabadon engedtek. A letartóztatási helyeken hiányzik a szükséges rezsim, a bűnösöknek lehetőségük van, hogy a börtönből irányítsák az országban lévő ellenséges illegációt.

Kállai Gyula, külügyminiszter, volt szociáldemokrata, földbirtokos-nemesi családból származik.

Kállai a Horthy-rezsim alatt a Turul fasiszta csoport tagja volt. Közeli kapcsolatban áll Révaival. Az általa vezetett minisztérium tele van nacionalistával, a Horthy-rendszer híveivel, a Szovjetunióval és a népi demokráciával szemben ellenséges emberekkel.

Magyarország felszabadulása után Kállai kiadta saját könyvét a magyar ellenállási mozgalom történetéről, ahol Rajk Lászlóról, mint ennek a mozgalomnak hősről írt. A per után Kállai újra kiadta az említett könyvet, benne hagyva ugyanazokat a magasztaló véleményeket Rajkról. A KV beavatkozásának köszönhetően a könyvet kivonták a forgalomból.

Sebes Sándor, a MDP KV gazdasági osztályának vezetője, kommunista.

Sebes 13 letartóztatott vallomása alapján trockista, amerikai és jugoszláv ügynök. Bátyját mint trockistát elítélték.¹⁵

1949 novemberében az MDP KV Sebest nevezte ki felelősnek a kommunista pártok tájékoztató irodája tanácskozásának előkészítésével kapcsolatos intézkedésekért. Tekintettel a Sebesre vonatkozó fentebb említett adatokra, Rákosi és Farkas elvtárshoz fordultam azzal, hogy célszerű lenne eltávolítani ettől az ügytől. Mindketten egyetértettek ennek a kérdésnek általam történt felvetésével, ugyanakkor Rákosi elvtárs kijelentette, hogy Sebes nem ellenség, hanem tököfilkó, és ők bíznak és bízni is fognak benne.

Szólni kell a MDP KV Politikai Bizottságának tagjairól, Farkas Mihályról és Vas Zoltánról is (mindketten zsidó nemzetiségűek), akiket a zsidó „jótékonyági” szervezet, a JOINT egykori magyarországi vezetőjének, Jacobsonnak a vallomása, mint az amerikai kémhez, magyar zsidóhoz, doktor Benedekhez közelálló embereket kompromittált. Jacobson vallomásából kiderül, hogy Benedeknek – kihasználva Farkassal és Vassal való közeli kapcsolatát – sikerült megtudni tőlük a Politikai Bizottság titkos határozatait.

Magyarországon szembeötlő az a körülmény, hogy¹⁶ a párt Központi Vezetőségében és az államapparátusban a vezető posztokon sok a zsidó.

Ezt a kérdést nem véletlenül vetem fel.

Magyarországon jelentős számú zsidó él (főként Budapesten és az ország más városaiban), akik általában nem munkából származó jövedelemből élnek, s akik széleskörű rokon, kereskedelmi és politikai kapcsolatokkal rendelkeznek Amerikával, Palesztinával és más kapitalista országokkal.

Hogy milyen erősek voltak a zsidók politikai és gazdasági pozíciói Magyarországon, megítélhető abból is, hogy még Horthy fasiszta kormánya is számolt velük és alig háborgatta őket, minden módon megvédve őket a németektől, aminek következtében abban az időben más országokból Magyarországra menekültek a zsidók, akik attól féltek, hogy a németek megsemmisítik őket.

Az élet azt mutatja, hogy a magyarországi zsidó polgári közeg jelenleg bizonyos befolyást gyakorol több zsidó származású ingadozó munkatársra, akik nem ritkán felelős tisztségeket töltenek be a párt és állami szervekben, többek között az ÁVH-nál is.

Ezt a körülményt az amerikai hírszerzés széleskörűen kihasználja, amely különböző zsidó szervezetek, jótékonyági és vallási szervezetek fedése alatt aktív kém és bomlasztó tevékenységet folytat nem csupán Magyarországon, de a Szovjetunió ellen is.

Annak, hogy az amerikai hírszerzés kihasználja a zsidó szervezeteket bomlasztó célokra szemléletes példájául szolgálhat a zsidó „jótékonyági” szervezet, JOINT magyar fiókszervezete.

A JOINT széleskörű jótékonyági tevékenységgel leplezve magát az országban, gyakorlatilag azzal foglalkozik, hogy tanulmányozza és kiválasztja a kádereket az amerikai hírszerzés számára.

Valamennyi személyt, aki anyagi segítséget kapott, nyilvántartásba vesznek a JOINT-nál kartonok segítségével és részletesen kidolgozott kérdőívvel, az amerikai hírszerzést érdeklő személyek tanulmányozására és részletes ellenőrzésére pedig a JOINT-nál mintegy 50 emberből álló speciális ügynöki apparátus létezik.

Amint az ismeretessé vált, a legutóbbi időkig még az ÁVH apparátusának zsidó származású ingadozó munkatársai is kaptak anyagi segítséget a JOINT-tól. Azon kívül az ÁVH úgynevezett szociális osztálya hosszú ideig hivatalos kapcsolatot tartott a JOINT-tal, anyagi és pénzügyi eszközöket kapott tőle, hogy ossza szét munkatársai között. Így maga az ÁVH bizonyos mértékben a JOINT költségén élt.

Annak ellenére, hogy voltak anyagok a JOINT kémtevékenységére vonatkozóan, az MDP KV tilalmára hivatkozva az ÁVH nem tett semmilyen intézkedést a JOINT bomlasztó tevékenységének megszakítására.

Amikor egy alkalommal Rákosi elvtárral az ÁVH-nak az amerikai hírszerzés ügynökségével szemben folytatott harcáról beszélgettünk, a beszélgetés érintette azt a kémtevékenységet is, amit az amerikaiak a JOINT fedése alatt végeztek.

A JOINT bomlasztó tevékenységéről szólva Rákosi elvtárs megjegyezte, hogy amint azt neki a PB-tag Gerő elmondta, ez a szervezet nagy bevételt jelent Magyarországnak. Ugyanakkor nem sokkal később Rákosi elvtárs utasítást adott az ÁVH-nak, hogy tartóztassák le a JOINT magyarországi részlegének vezetőjét, az amerikai kém Jacobsont.

1949. december közepén Jacobsont őrizetbe vették és a kihallgatáson megerősítette az amerikai hírszerzésnek a JOINT fedése alatt végzett kémtevékenységét, megnevezett számos kémét a magyar zsidók közül, vallott zsidóknak Magyarországról történt illegális átszállításáról Amerikába, Palesztinába és más országokba.

Ezzel kapcsolatban figyelemre méltó az a tény, hogy az egyik fő kém, Benedek szoros kapcsolatot tartott a PB tagjaival, Farkassal, Vassal és az MDP KV más tagjaival, az ÁVH vezetőjének, Péternek a kijelentése szerint a PB hosszú ideig felhasználta, mint szakértőt a zsidó kérdésben.

Nyilván nem véletlen, hogy Farkas, Kádár és Gerő döntése alapján, Rákosi elvtárs távollétében Jacobsont sietve kiszabadították és kiutasították az országból, a vallomásaiban megnevezett kémek letartóztatását, többek között Benedekét a belügyminiszter, Kádár utasítására megtiltották.

A JOINT kartotékait, amelynek alapján meg lehetett volna állapítani több kémkedéssel vádolt személyt, nem kobozták el.

Ily módon, a JOINT szervezet fedése alatt tevékenykedő amerikai kémek leleplezése meghiúsult.

Nem lehet elhallgatni azt, hogy hiányzik a szükséges munka a párt soraiba beférkőzött trockisták, nyugati emigránsok és más gyanús elemek ellenséges tevékenységének leleplezésére, akikre vonatkozóan az ÁVH-nál mind ez idáig nagy mennyiségű anyag fekszik el.

Az országban a népi demokrácia ellenes reakció jelentős erői élnek és tevékenykednek, akiknek egy része befurakodott az államapparátusba, ahol bomlasztó munkát végeznek.

A reakciónak Magyarországon a következő fő erői vannak:

több, mint 1500 bankár, nagybirtokos és kapitalista;

kb. 20 ezer a hadseregből politikai okokból eltávolított hivatásos tiszt és az egykori Horthy-hadsereg altisztje;

az állami apparátus és a Horthy-rendszer büntető szerveinek több mint 17 ezer volt hivatalnoka;

a fasiszta pártok és szervezetek nagy létszámú volt tagjai;

mintegy 30 ezer jobboldali szociáldemokrata, akit kizártak a pártból;

a kormánykoalíció pártjainak (független kisgazdapárt és Nemzeti Parasztpárt) reakciós elemei, akik a kulákság érdekeit juttatták kifejezésre; miközben az országban több mint 80 ezer kulák gazdaság van.

Majdnem érintetlen maradt a katolikus egyház, amelynek befolyása kiterjed a lakosság túlnyomó többségére és nagy tekintéllyel bír a hívők körében.

Ez az erő nem kicsi, mivel az országban 4 ezer templom és 800 kolostor, pap és szerzetes működik, akik jelentős mértékben a Vatikánnak és az amerikai hírszerzésnek a konspirációban és a tömegekkel való munkában tapasztalt szerteágazó ügynökhálózatát jelentik.

Azon kívül Magyarországon különböző külföldi ipari üzemek, kereskedelmi cégek és képviseltek találhatók, főként angol-amerikai tőkével; az országban ugyancsak 18 ezer kapitalista állambeli állampolgár él. Ez a körülmény kedvező feltételeket teremt az imperialista hírszerzők számára, hogy aktív kémtevékenységet folytassanak Magyarország és a Szovjetunió ellen.

Az országban belüli ellenséges elemek kapcsolatban állnak a nyugati emigráns központokkal és formációkkal, főként Ausztriában, és az angol és amerikai hírszerzés aktívan felhasználja őket magyarországi bomlasztó tevékenységre.

A jugoszláv hírszerzés Magyarország elleni aktív tevékenységéről külön is szólni kell.

Tito klikkje nagyszámú kémeket, terroristákat és diverzánst küld Magyarországra, akik kihasználják a határ menti kerületekben élő szerbek és horvátok között lévő reakciós elemeket, hogy támadást szervezzenek az aktivisták és a dolgozók pártja intézményei ellen.

A titoisták egyidejűleg Magyarországra dobznak és a városokban, falvakban tömeges méretekben terjesztenek szovjetellenes röplapokat, újságokat és broszúrákat.

Tito hírszerzése azon kívül magyarországi ügynökhálózatán és ellenséges elemeken keresztül provokációs rémhíreket terjeszt arról, hogy Jugoszlávia az állítólag Jugoszláviában található amerikai csapatok támogatása mellett Magyarországra támad, valamint utóbbi elkerülhetetlen vereségéről.

Mindazonáltal meg kell mondani, hogy ez a propaganda bizonyos hatást gyakorol a lakosság ingadozó részére és elősegíti az ellenséges, főként falusi kulák elemek aktivizálódását.

A Tito-klikk Magyarország elleni gátlástalan bomlasztó tevékenysége ellenére a jugoszláv ügynökség ellen nem folyt határozott harc, és csak a mi kitartó tanácsaink után kezdik meg a magyar állambiztonsági szervek kifejtetni ezt a munkát.

A fentebb felsorolt, angolok és amerikaiak által irányított fő erők az utóbbi időben külső támogatásra számítva határozottabban lépnek fel az új rendszer ellen.

Így például, csak 1949 decemberében 23 fegyveres támadást rögzítettek a helyi párt és társadalmi aktivisták ellen; több mint 50 diverziót a közlekedésben,

mindenekelőtt a Szovjetuniót Ausztriával összekötő közlekedési útvonalon, valamint 15 vonatra lövést.

Az iparban 1949 folyamán több száz diverziót, szabotázszt és kártevést hajtottak végre.

Hogyan biztosítják a büntető szervek Magyarország biztonságát?

A magyar állambiztonsági szervek a párt vezetésével és a szovjet munkatársak által nyújtott segítséggel nem kis munkát végeztek a népi demokratikus hatalom megerősítése érdekében.

Feltárták és felszámolták Nagy Ferenc, Mindszenty, Rajk néPELLenes összeesküvését [sic!], valamint félbeszakították több kém, diverzáns, katonai és egyéb állami bűnöző ellenséges tevékenységét.

Ugyanakkor, amikor alaposan megismerkedtünk munkájukkal, óriási hiányosságokat állapítottunk meg, amelyek komoly következményekre vezethettek volna.

Az egyik alapvető hiányosság az ÁVH szerencsétlen káderhelyzete.

Annak ellenére, hogy az ÁVH-t alapvetően kommunistákkal töltötték fel, a biztonsági szervekbe beszivárgott nagyszámú társadalmilag idegen ember, többnyire zsidó nemzetiségűek, akiknek egy része rokoni és egyéb kapcsolatokkal rendelkezik a kapitalista országokban.

Még rosszabb a káderhelyzet a katonai elhárításnál és a rendőrségnél.

A munka folyamán meggyőződhattünk a munkatársak politikai felkészítésének hiányosságairól is, ami negatívan hat munkájuk minőségére.

A pártvezetés, úgy látszik, lebecsüli a biztonsági szerveknek, mint a párt éLES fegyverének szerepét, mivel nem tette meg a szükséges intézkedéseket a büntető szervek megtisztítására az idegen elemektől, valamint megerősítésükre a párt ügyéhez hű dolgozó-kommunistákkal.

Tekintettel erre a helyzetre, elmondtuk Rákosi elvtársnak véleményünket arról, hogy célszerű alaposan felülvizsgálni az ÁVH, a katonai elhárítás és a rendőrség személyi állományát és megerősíteni őket dolgozó kommunistákkal.

Tanácsainkat figyelembe vették és a Politikai Bizottság határozatával kineveztek egy KV-bizottságot a káderek, elsősorban az ÁVH és a katonai elhárítás vezetőinek felülvizsgálatára; ugyancsak határozatot hoztak arról, hogy az e szervekben való munkára mozgósítanak 250 embert, a párt kipróbált munkás tagjait.¹⁷

A legutóbbi napokig a biztonsági szervek struktúrája mind a központban, mind vidéken meglehetősen zavaros volt, amely megbénította erőfeszítéseiket az ellenséggel való harcban.

Az ÁVH területi szerveit a régi rendőrségi apparátusok sémája alapján szervezték meg. A 20 megyére az ÁVH-nak összesen 8 körzeti igazgatósága jut, aminek eredményeképpen több megyében és járásban hiányzik a biztonsági szervek munkája.

Az ilyen helyzet komoly következményekkel jár, mivel a reakció legdühöttebb erői (kulákok, katolikus papság és mások) kiesnek a magyar elhárító szervek látóköréből.

Tanácsadóink kiutazván a területre, megállapították, hogy a területi szervek a megyei és járási pártszervektől teljesen elszakítva dolgoznak.

A központi apparátus a periférikus szervek munkáját rosszul irányítja, és nem ellenőrzi őket.

Mindez együtt oda vezet, hogy az ÁVH helyi szervei munkatársainak nincs politikai érzéke, nem tulajdonítanak jelentőséget az osztályharc éleződésének, nem ritkán a kulákság ellenséges támadásait – aktivisták meggyilkolása, mezőgazdasági termelőszövetkezetek szétfűzése stb. – a garázdaság eseteinek tekintik.

Többek között csak a mi kitartó tanácsaink után kezdte el az ÁVH a jugoszláv hírszerzés kulák-ügynökeinek felkutatását, akik a pártaktivista meggyilkolását végrehajtották.¹⁸ Ez év januárjában ebben az ügyben bírósági per folyt.

Az ügynöki munka a biztonsági szervekben rosszul szervezett. Azon kívül, hogy az ügynöki hálózat kis létszámú, nem kellőképpen tisztítják meg az árulóktól és kétkulacsosoktól, akik nem ritkán orruknál fogva vezetik a biztonsági szervek munkatársait.

Ennek eredményeképpen az ÁVH nem biztosít a pártvezetés számára politikailag éles és időszerű információkat. Az ügynökséggel kapcsolatos helyzet, egyidejűleg az ellenséges elemek elhanyagolt nyilvántartásával, az ÁVH vezetőit vakká teszi, nem veszik észre az ellenség komoly fellépéseinek előkészületeit.

Egy ilyen veszély realitását alá lehet támasztani azzal, hogy a szervek egyetlen egy bűnöst sem találtak a nagyszámú diverzáns akciókban és az 1949. decemberi vonat lövésekben. Ez a büntetlenség az ellenség romboló tevékenységének erősödéséhez vezethet.

Az említett hiányosságoknak nagy jelentőséget tulajdonítunk, ezért ráirányítottuk erre a szervek vezetőinek figyelmét, és gyakorlati tanácsokkal segítjük leküzdésüket.

A legutóbbi időkhöz sem számolták fel az ellenség által annak idején a büntető szervek munkájában meghonosított alapjában hibás módszereket.

Megérkezésünk pillanatáig az ÁVH, a katonai hírszerzés és a rendőrség egyetlen operatív és vezető munkatársa sem írt alá egyetlen dokumentumot sem, többek között a letartóztatási dokumentumot sem. Az utasításokat csak szóban adták, hiányzott a végrehajtás kontrollja és ellenőrzése.

A munka során meggyőződünk arról, hogy ez a felelőtlenség széles körű lehetőségeket teremtett az önkény és a visszaélések számára, amely aláásta a népi demokrácia hatalmi szerveinek tekintélyét.

Ezeket a hiányosságokat csak az ÁVH vezetőivel folytatott többszöri beszélgetésünk után szüntették meg.

Az ÁVH vizsgálati munkájával és a politikai bűnözők büntetési rendszerével való megismerkedéskor felhívtuk a figyelmet arra, hogy a nagyszámú letartóztatott ellenség közül csak jelentéktelen rész kapott megérdemelt büntetést, a többiek szabadon maradtak.

Ennek a kérdésnek az alaposabb vizsgálatok kiderült, hogy a büntetőpolitika ilyen kudarcát a következők magyarázzák:

Először – hiányzik a forradalmi jogalkotás, ami megfelelne a munkásosztály érdekeinek. Magyarországon mind ez ideig a régi burzsoá jogalkotás létezik. A kormány által egyes kérdésekben kiadott ideiglenes rendelkezések nem küszöbölik ki egészében ezt a hiányosságot.

Másodszor – a vizsgálat gyengesége az ÁVH szerveinél, amikor siettek átadni az ügyet a bíróságnak, nem gondoskodva arról, hogy végig feltárják a letartóztatottak bűnös kapcsolatait és meggyőzően bizonyítsák a vádat.

A letartóztatottakat általában röviden, felületesen hallgatják ki és ezzel a vizsgálat befejeződött, ellenőrzés és dokumentálás nélkül, amivel összefüggésben az ügy kimenetele teljes egészében a többségükben reakciós bírók és ügyészek akaratától függött, akik csak formális jegyek alapján, a régi királyi vagy horthysta törvényekre hivatkozva, megszüntették az ügyet vagy a vádlottakat minimális mértékű büntetésre, néhány hónapos szabadságvesztésre ítélték.

Így az ÁVH által letartóztatott több mint 45 ezer háborús bűnösből az ügyészek által 22 ezret szabadon bocsátottak vagy igazoltak rögtön a vizsgálat befejezése után, több mint 15 ezret pedig néhány hónap múlva szabadon bocsátottak, mint aki már letöltötte büntetését.

Azon kívül néhány ügyben egyáltalán nem folyt vizsgálat, hanem a letartóztatottakat, többek között fontos bűnözőket, mivel nem leplezték le őket, internáló táborba küldték, ahonnan a törvény alapján fél év múlva automatikusan kiszabadultak.

Tekintettel ennek a kérdésnek a fontosságára, kidolgoztunk és az ÁVH vezetésének olyan gyakorlati intézkedéseket ajánlottunk, amelyek az említett hiányosságok felszámolására irányultak, s amelyek most lépnek életbe.

Szólni kell az ÁVH parancsnokáról, Péter elvtársról is, aki közvetlen szervezője az állambiztonsági szerveknek, s aki öt éve irányítja azt.

Péter Gábor nemzetiségét tekintve zsidó, körülbelül 30 éve a kommunista párt tagja, ez alatt az idő alatt aktív földalatti tevékenységet folytatott egészen az ország felszabadulásáig. Az illegális KB tagja volt, most ugyancsak KV-tag.

Tekintélye van a pártban, a biztonsági szerveknél és a munkások körében.

Rákosi elvtárs és a Politikai Bizottság más tagjai úgy jellemzik Pétert, mint becsületes és a Szovjetunió iránt hű kommunistát, aki semmivel nem szennyezte be magát az illegalitásban.

Péter elvtárs jelentős munkát végzett a magyarországi szovjetellenes és reakciós erők likvidálásában. Hosszú idő óta együttműködik szerveinkkel, és mindig becsületesen, pártszerű módon tájékoztatott bennünket a figyelmet érdemlő kérdésekről.

Nyilván abból következően, hogy Péter az illegalitásban az illegális kommunisták negatív tevékenységének feltárásával foglalkozott, számos abban az időben kompromittálódott személy, akik később magas beosztásokba kerültek (például a múltban Rajk, most Kádár, Révai és a többiek), rosszul viszonyul hozzá és arra törekszik, hogy eltávolíttassa az ÁVH vezetői posztjáról, félve attól, hogy tájékozottsága kárt okozhat neki.

Rákosi elvtárs gyakran beszél arról, hogy bízik Péterben, értékeli őt, de kijelenti, hogy beteges állapota miatt Péternek ideje nyugalomba vonulni.

Lehet, hogy ez nem véletlen, mert Péter szavai szerint a Politikai Bizottságban nem egyszer negatív véleményt fejtett ki egyes pártvezetők bizonyos tevékenysége kapcsán, ami rosszindulatú viszonyt váltott ki Péter irányában.

1948-ban, azzal összefüggésben, hogy Péter átadta munkatársainknak a magyarországi trockistákra vonatkozó anyagot, Rákosi elvtárs Farkassal együtt – Péter szavai szerint – erősen szidták őt.

A biztonsági szervek munkájában meglévő komoly hiányosságoknak nem kevésbé fontos oka, hogy Péternél hiányzik a szükséges tapasztalat, valamint betegsége miatti nem kellően operatív.

Jelenleg gyakorlati segítséget nyújtunk Péter elvtársnak az ÁVH munkájának rendbe hozásában, miközben tapintatosan hallgat tanácsainkra és gyorsan reagál rájuk.

Az ÁVH minden említett hiányossága teljes mértékben vonatkozik a katonai elhárításra is, amely 1950-ig a Honvédelmi Minisztériumnak rendelődött alá.

Az elhárítást hosszú ideig az elítélt ellenségek, Pálffy és Földi irányították, akik a hatósághoz idegen embereket ültettek, miközben egészen mostanáig a hatóság személyi állományának 30%-a a kiscsapat és a szociáldemokrata párt egykori tagja. A munkatársak egy része a hadsereg és a Horthy-rendőrség volt tisztje.

Az elhárítási munka tanulmányozása során meggyőződünk arról, hogy az ellenséges vezetés következményeit ott alig számolták fel.

Annak ellenére, hogy a Honvédelmi Minisztérium, a vezérkar és a hadsereg tisztikara több mint fele részben a Horthy-hadsereg egykori tisztjeiből áll, az elhárítók ahelyett, hogy a szükséges munkát elvégezték volna ennek a kontingensnek a körében, főként a polgári lakossággal foglalkoztak. Az apparátusban széles körűen alkalmazták a provokációt, önkényt és a vizsgálat torz módszereit.

Így csupán 1949. július–szeptember folyamán provokatív módon, az amerikaiak nevében „beszerveztek” és azután letartóztattak több mint 50 embert.

1949 folyamán a kémelhárítást Révész tábornok irányította, aki barátságosan a Szovjetunió irányában, az ellenség leleplezésének alapjában hibás módszereit alkalmazza.

A kémelhárítás munkájában lévő komoly deficitről tájékoztattuk Rákosi elvtársat. Ezt követően Révést leváltották erről a posztról és a kémelhárítást a Politikai Bizottság határozatával átadták az ÁVH-nak.¹⁹

A Belügyminisztérium rendőrségében szintén jelentős számú reakciós elem és Horthy rendőrségi hivatalnok maradt, és még nem teljesen olyan szerv, amely megvédi a dolgozók érdekeit.

Mindezidáig a rendőrségi szervek mellett léteznek úgynevezett rendőrségi bíróságok, ahol a magyar állampolgárokat kisebb szabálysértésekért ítélik el, olyan anyagok alapján, amelyeket maga a rendőrség öntött formába. Ezekhez a bíróságokhoz általában munkások és parasztok kerülnek.

A bírók között sok a reakciós, ellenőrzésük hiánya pedig igazságtalan ítéletekhez vezet.

Amikor Rákosi elvtársat kérésére tájékoztattuk a rendőrség helyzetéről, felhívtuk a figyelmet arra, hogy a rendőrségi bíróságok megléte ellentmond Magyarország új alkotmányának.

Rákosi elvtárs egyetértett ezzel, és szándékában áll a rendőrségi bíróságok helyett körzeti népbíróságokat létrehozása népi ülnökök részvételével.²⁰

Magyarország lakosságánál nagyszámú fegyver van, és az ellenséges elemek, mint a tények mutatják, elrejtik őket, a rendőrség pedig rosszul hajtja végre a fegyverek elkobzásáról szóló törvényt.

A rendőrség nagyszámú káderét helytelenül használják fel. Például csupán 10 ügynök folytat ügynöki munkát a budapesti bűnöző elemekkel szemben, ugyanakkor a rendőrség 120 munkatársa foglalkozik a rend biztosításával 20 borbélyházban, miközben erre a célra a Hatóságnak külön részlege van, mivel a prostitúció Magyarországon mind ez ideig legális.

Az ÁVH új struktúrája alapján létrehoznak egy osztályt a rendőrség ügynöki-operatív kiszolgálására, amelynek biztosítania kell az ellenőrzést annak személyi állománya felett.

Gyakorlati tanácsokkal segítünk a rendőrség munkájának rendbetételében.

Tekintettel arra, hogy Magyarország jelentős szakaszon határos Jugoszláviával és Ausztriával, a határvédelem komoly figyelemre érdemes.

A határszolgálat megjavítása céljából a Politikai Bizottság határozatával 1950 januárjában a határvédelmet a Honvédelmi Minisztériumból átadták az ÁVH-nak,²¹ ahol tanácsadóink segítségével rendbe jön a határőrök harci és operatív felkészítése. A tiszti állományt, amelynek 40%-a politikai okokból elbocsátandó, meg fogják erősíteni kipróbált káderekkel.

Zárásképpen el kell mondani, hogy a büntető szervek nem kis ideig az ellenség Rajk kezében voltak, aki minden módon bénította munkájukat.

Rajk leleplezése, Péter véleménye szerint, nyilvánvalóan meggyőzte Rákosit arról, hogy sűrűbben kell foglalkozni a biztonsági szervekkel, mivel elkezdte nagyobb mértékben személyesen irányítani munkájukat. Miután arra a következtetésre jutott, hogy szükség van a biztonsági szervek átszervezésére, Rákosi elvtárs megkért minket, nyújtsunk segítséget az ÁVH vezetőinek ebben az ügyben.

Miután tanulmányoztuk a magyar büntető szervek tevékenységét, Rákosi elvtárs kérése alapján részletesen tájékoztattuk az ÁVH, a kémelhárítás és a rendőrség munkájáról, kifejtve a meglévő hiányosságokat és az előidéző okokat, valamint az ÁVH anyagaira alapozva rávilágítottunk az országban lévő ellenséges erők bomlasztó tevékenységére.

Rákosi elvtárs kedvezően reagált tájékoztatásunkra, miközben olyan benyomásunk alakult ki, hogy sok minden újnak bizonyult számára. Azt követően Rákosi elvtárs kérésére elmondtuk neki elképzeléseinket a büntető szervek munkája megjavítását célzó gyakorlati intézkedésekről. Tanácsainkat Rákosi elvtárs helyeselte és figyelembe vette ezeknek a szerveknek az újjászervezésénél, ami most fejeződik be.

A Szovjetunió Állambiztonsági
Minisztériumának tanácsadója Magyarország
Államvédelmi Hatóságánál – Kartasov

1950. február 10.

[*Rosszijszkij Goszudarsztvennij Arhiv Szocialno-Polityicseszkoj Isztorii f. 82. op. 2. gy. 1154. Gépírásos eredeti.*]

- ¹ A. F. Noszkova: Szovjet tanácsadók a kelet-európai országokban: a rendszer megalapozása 1945–1953. *Múltunk*, 1999/3. 203–219.
- ² Farkas Vladimir: *Nincs mentség. Az ÁVH alezredese voltam*. Budapest, Interart Stúdió, 1990. 135.
- ³ Farkas: i. m. 159.
- ⁴ Magyar Országos Levéltár (MOL) M-KS 276. f. 67/154. ö. e. A feljegyzést részletesen ismerteti és Gerő szerepével is foglalkozik Varga László a Kádár János perét bemutató dokumentumkötethez írt bevezető tanulmányában. *Kádár János bírái előtt. Egyszer fent, egyszer lent. 1949–1956*. Szerk. és a bevezető tanulmányt írta Varga László. Budapest, Osiris–Budapest Főváros Levéltára, 2001. 23–33.
- ⁵ Farkas: i. m. 210.
- ⁶ Noszkova: i. m. 207.
- ⁷ Uo. 209.
- ⁸ Rákosi nevét a gépelt szövegbe mindenütt utólag, kézírással írták be.
- ⁹ Nosek, Václav (1892–1955) 1941-től a londoni Csehszlovák Államtanács tagja, 1942 és 1945 között elnöke. 1945-től 1953-ig Csehszlovákia belügyminisztere.
- ¹⁰ Gottwald, Klement (1896–1953) 1945-től az első csehszlovák kormány elnökhelyettese, a Nemzeti Front elnöke. 1948-tól haláláig a köztársaság elnöke.
- ¹¹ Slansky, Rudolf (1901–1952) 1944-ben az Ukrán Partizán Vezérkar tagja, a Szlovák Nemzeti Felkelés egyik irányítója. 1945-től a CSKP főtitkára. 1951-ben hamis vádak alapján leváltották, 1952-ben halálra ítélték és kivégezték.
- ¹² Radkiewicz, Stanislaw (1903–1987) 1944 és 1954 között Lengyelország közbiztonsági minisztere, a Lengyel Munkáspárt, illetve a LEMP KB és PB tagja 1957-ig.
- ¹³ Valószínűleg a JOINT-ügyről van szó, amelynek fő vádlottját, Jacobsont 1949. december 15-én vette őrizetbe az ÁVH.
- ¹⁴ Gács László (1903–1968) 1941–1943-ban a KMP KB tagja. 1945 és 1948 között a Szabad Nép, a Friss Újság, a Népszava újságírója, illetve szerkesztője. 1948–1949-ben a SZOT főtitkárhelyettese. 1951-ben koholt vádak alapján letartóztatták és 15 év börtönbüntetésre ítélték; 1954-ben szabadult.
- ¹⁵ Valószínűleg Sebes Pálról van szó, akit 1937-ben koholt vádak alapján a Szovjetunióban tartóztattak le és vált a törvénytörtő eljárás áldozatává.
- ¹⁶ A mondat további része kézírással írva, amelyet alá is húztak.
- ¹⁷ Az MDP KV Titkárság 1950. február 1-jei ülésén döntöttek arról, hogy Farkas Mihály vezetésével kiküldenek egy Kádár Jánosból, Kovács Istvánból, Péter Gáborból és Háder Istvánból álló pártbizottságot az ÁVH 25–30 vezető káderének felülvizsgálatára, amely megbízhatóságukat, illetve munkára való alkalmasságukat vizsgálta volna. A bizottságnak az illető részletes életrajza, az ÁVH vezetőjének róluk készített szolgálati minősítése és az érintettekkel való beszélgetés alapján kellett munkáját elvégeznie. A bizottságnak ezen kívül javaslatot kellett tennie az ÁVH további 200–250 vezető beosztású munkatársa felülvizsgálatának módjára. MOL M-KS 276. f. 54/84. ö. e.
- ¹⁸ Valószínűleg Kiss Imre, a lengyelkápornai tanyaközpont volt párttitkára 1950. január 3-i meggyilkolásáról van szó. Az ügygel az MDP KV Titkársága is foglalkozott 1950. január 18-i ülésén.
- ¹⁹ A katonai kémelhárítás feladatkörét az ÁVH 1950. február 1-jével vette át. Erről az MDP KV Titkársága hozott határozatot 1949. december 21-én. MOL M-KS 276. f. 54/78. ö. e.
- ²⁰ A rendőrségi kihágási bíráskodás megszüntetése csak 1953 júliusában, Gerő Ernő belügyminiszteri kinevezését követően került napirendre. A rendőrségi kihágási bíráskodás megszüntetéséről és a kihágási eljárásra vonatkozó rendelkezések módosításáról szóló törvényerejű rendeletet 1953. augusztus 28-án hirdették ki.
- ²¹ A határőrséget 1950. január 1-jével csatolták az ÁVH-hoz. MOL M-KS 276. f. 54/78. ö. e.